

Naujienu Antroji Dalis

NR. 878

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

JURGIS JAŠINSKAS

SPAUDOS PABIROS

(Iš ciklo: "Poetas ir revoliucionierius")

1. "SALIAMONAS"

"... Iš mano pirmiausių prisiminimų, rodos, bus pirmas, kai tėvelis sirgo, o jis, Julius, prašėsi motinos leisti į mokyklą. Aš irgi pasisiūliau jam pagelbėti sakydama motinai, kad ji leistų ir kad aš pienuko nebeneriu daugiau gerti, o kad mano dalį atiduotų Juliukui. Matote, tada mums buvo sunkūs laikai: tėvo liga, Marės, Mykolo ir Juliaus (Janonių vaikai J.) sunkios difterijos prispaudimas..."

Iš jaunesniosios J. Janonio sesers Emilijos atsiminimų.

Dešimties metų "vyras" duotą motinai žodį išlaikė. Prieš tai atpylęs dvi "parduotas vasaras" tėvų gyvenvietės artumoje, šią — trečiąją — ištesėjo pas latvi ūkininką (piemenuko motinos liudijimu: labai gobšų ir su neturtėliais bei jų padėtimi nesiskaitantį individą), gyvenusį nuo būsimąjo poeto gimtinės keliolika kilometrų atstume. Žinant to meto (prieš pirmąjį pasaulinį karą) susisiekimo galimybes, — tik pėstute — toks atstumas buvo labai didelis ir nedrąsus bei prie tėvų nepaprastai prisirišęs piemenukas, laišku išsikvietęs motiną, tą vasarą ją tematė tik vieną vienintėlį kartą. Nors ir labai trokšdamas būti arti saviškių, kantriai laikėsi pas tolimąjį ūkininką stropiai dabodamas jo kaime. Nes troškimas ateinantį rudenį patekti į mokyklą Biržuose buvo dar stipresnis. O motina buvo pažadėjusi jį į tą mokyklą leisti, jeigu visą vasarą išpiemens. Sūnus žodį ištesėjo, todėl ir motina turėjo laikytis duotojo pažado, nors tą įvykdyti buvo ir labai sunku.

Ir tos "šeimyniškos" sutarties dėka kuklus, nedidutis, lietas berniukas 1906 m. rudenį patenka į Biržų pradinę mokyklą.

Turėdamas prigimtą dovaną mokslo imlumui ir iš pat mažens knygų ir "byle prirašytų popierių" skaitymo ligą, pat pirmiaisiais mokykloje metais įžengia į geriausių mokinių skaičių. Jo mokytoju pradinėje mokykloje buvo Ignas Protas, kuris 1957 metais parašytuose atsiminimuose apie savo mokinį ir auklėtinį šitaip pasakoja:

"Visą laiką man akyse stovi Janonio paveikslas: nedidelio ūgio, išblyškęs, išvargęs, akys kažkokios nuostabios, mislingos. Kitų tokių akių gyvenime neteko matyti. Plaukai šviesūs, aukštyn sušukuoti, ilgoki. Drabužiai vargingi, bet švarūs. Visados ramus, tylus, susimąstęs. Niekada nemačiau jo supykusio, susijaudinusio, niekad jis niekuo nesiskundė, ir niekas dėl jo nepriekaištavo... Janonis buvo didelių gabumų vaikas. Kiek sunkiau jam sekėsi piešti ir dainuoti. Visus kitus dalykus mokėsi labai gerai. Jo

rašiniai išsiskirdavo iš visos klasės mokinių darbų. Jis sugebėdavo savo mintis dėstyti aiškiai, gražiu stiliumi..."

Tokie šiandien mano atsiminimai apie Janonį, nuostabų mokinį, poetą, nespėjusį išvystyti savo gabumų ir talento..."

Jo buvęs kaimynas ir moks-ladraugis pradinėje mokykloje Kostas Rupėnas, buvęs stambus ūkininkas štakirų kaime, o dabar "kolūkiu" kumetis, rašo: "Aš kartu su Julium mokiausi Biržų pradinėje mokykloje. Sėdėjau su juo viename suole... Julius mokykloje tuojau gavo "Saliamono" vardą. Visus dalykus jis tiesiog stebulingai greitai, lengvai supraddavo, išmokddavo."

Julius turėjo nuostabią atmintį, per pertrauką išmokdavo ilgiausį eilėrašį. Niekad nesisiskirdavo su knyga... Jis savo gabumais niekad nesididžiavo, nenorėdavo pasirodyti, pasigirti. Mokytojas Protas mėgdavo duoti spręsti uždavinių ir atmintinai. Julius pirmas suskaičiuodavo, bet rankos nekeldavo, nešaukdavo. Dar tebebūdama antrame skyriuje, jis jau sugebėdavo išspręsti kai kuriuos ketvirto skyriaus uždavinius.

Julius visuomet būdavo apsuptas silpniau besimokančių aritmetiką ar rusų kalbą. Jis sugebėdavo labai suprantamai išaiškinti. Niekad Julius neat-sisakydavo kam nors iš mūsų padėti, niekad nepavydėdavo, dalindavosi su draugais savo gabumais ir žiniomis..."

Labai gerai baigęs pradinę mokyklą, 1909 metais, išlaikęs reikiamus egzaminus, priimtas į Biržų keturklasės pirmąją klasę. Ir čia eina pirmuoju mokiniu. Apie jo mokymąsi, būdą, laikyseną, gyvenimo sąlygas ir gabumus buvę jo moks-ladriaugiai Biržų progimnazijoje yra parašę gausių atsiminimų. Ir visi tie atsiminimai beveik vienodai liudija. Peržvelkime tik vieną kitą ištrauką. Buvęs ne tik moks-ladraugis, bet ir labai artimas Janonio bičiulis A. Zukauskas pasakoja: (atsim-inimai rašyti 1956 m. Vilniuje) "Nuo pat pirmųjų dienų Janonis išpradinės mokyklos at-sinešęs Saliamono pravardę, visų buvo pripažintass geriausių

(Nukelta į 2 psl.)

JUOZO ŠVAISTO "DANGUS DEBESYSE"

Juozas Ealčiūnas - Švaistas

Įdomių ir vertingų atsiminimų susilaukėme paskutinių kelių metų laikotarpyje. Vieni jų liečia caristinės prispaudos ir knygnešių laikus, kiti prisiekiančios Lietuvos kovų, kūrimosi ar užėinančių Lietuvai tamsių metų dienas. Nors kai kurie iš jų yra mažiau ar daugiau subjektyvūs — į priekį kišantieji pirmon eilėn save, bet tai vistiek yra įdomus įtarpas netolimos Lietuvos praeities filme.

A. a. Kipras Bielinis vieną kartą prof. Pakštui yra pasakęs: "Nenumirk, kol nesi parašęs ką žinai apie Lietuvą". Ažuolai, atlaikę didelius uraganus perėjusius per šiuo laiku nelaimingą mūsų tėvynę, vienas po kito lūžta. Jų stebėti ir patirti pergyvenimai, atities istorijai turės neįkainojamos vertės.

Štai ir vėl mus aplankė Londone įsikūrusios leidyklos Nidos dovana. Tai rašytojo Juozo Švaisto "Dangus Debesyse". Ji apima 1918 - 1919 metų autoriaus išgyvenimus. Tai išpakrikusios rusų armijos, į prisiekiančią Lietuvą grįžusio jauno karininko pergyvenimai. Knygą skaitai ir jos nebaigus nesinori padėti.

Atsiminimai liečia nepilnai dviejų metų laikotarpį, bet jie atskleidžia daug įdomių ir daug kam nežinomų ano meto įvykių. Rašytojo talentu Švaistas įvykių vaizdus duoda taip, kad, rodosi, pats juose esi gyvenęs. Atsiminimų įvykiuose susitinkame daug tuo metu veikusių žmonių. Kai kurie jų daugeliui iš mūsų yra pažįstami: gen. Glovackis, Purėnai, dail. Vienožinskis, dr. Lašas ir daug kitų. Sutinkame čia ir komunistinių ano meto veikėjų, kaip komu-

nistų generolą, Stalino laikais sušaudytą Uborevičių, Kapsuką ir dar vieną, kitą.

Autorius duoda kai kurių asmenų ir trumpas, bet vaizdžias charakteristikas. Pavyzdžiui, Uborevičius: "Tikras puikuolis, dabita ir labai jautrus savo išvaizdai. Panešėjo į diplomata. Visada rūpestingai tvarkingas. Nauja, šviri, pirmos rūšies medžiagos uniforma. Aukštokas, lieknas, šviesiaplaukis. Kalboje visada originalus ir pabrėžtinai norįs pasirodyti išmintingesnis ar gudresnis už kitus. Šamojo ir pastbumo, liesa, netrūko jam. Greitos orientacijos, keblesnius klausimus taip pat greitai išspręsdavo".

O va Glovackis: "... iš pirmo karto padarė man įspūdį tartum laisvųjų kazokų atamanas, vadinamas batko (tėvelis). Niekai negalėjau įsivaizduoti, kad tai aukštas reguliarios kariuomenės vadas. Jis priminė man senuosius rusų sukilėlius — Stenka Razin, Emeljan Pugačiov. Priplota užmaukšlinta kepure. Pusiau pridengtos akys. Apšepęs, ožplaukiais apžėlęs veidas. Rūstus, energingas, despotiškas."

Kai kurie Švaisto atsiminimuose paliesti įvykiai dar ir dabar sukeldavo įvairių aiškinių ir net ginčų. Pvz. Valiukų ir Smalsčio tragiškas likimas. Kai kas net kokią komunistinę knygpaikę nusitvėręs mėgina įrodyti, kad jie buvo nužudyti ne be reikalo. "Dangus debesyse" autorius yra gyvas tų įvykių liudininkas. Jis savo atsiminimuose apie Valiukų tragediją taip rašo: "Kartais žmogus nujaucia savo nelaimę, pasisaugo, o kartais ne. Nei Valiukai, nei mes niekad nepa-

(Nukelta į 2 psl.)

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 6-to psl.)

mokiniu. Geriausiai jis liko visą laiką. Nuo kitų gerų mokinių Janonis skyrėsi dar tuo, kad nebuvo "zubrilka", o kiekvienu dėstomu dalyku domėjosi iš esmės ir mokydavosi ne dėl pažymių. Pasižymėjo rimtumu, su visais mandagus, draugiškas. Už visa tai ir klasės draugai, ir mokytojai jį gerbė. . .

Pertraukų metu Julius nebėgiodavo, netrukšmaudavo, nedalyvaudavo jokiose išdaigose: arba sėdėdavo ir ką nors skaitydavo, arba vaikščiodavo. Vaikščiodavo iš lėto, dideliais žingsniais, truputį linkčiodamas į priekį. Daugiau mėgo vienumą, visuomet būdavo susimąstęs, retai kada prie kurio prieidavo. Tačiau, jei prie jo prieidavo, bendrauti nevengė. Ir taip jau būdavo, kad ne jis prie kitų, bet kiti prie jo eidavo. . .

Šeštadieniais po pamokų, inspektoriui leidus, mokykloje ruošdavomė šokius. Ir prie šokių Julius neprisidėdavo. Vieno metu, rodos, buvo bebاندas šokti, bet jam nesiekė, todėl daugiau stoviniuodavo prie staktos, negu šokdavo. Ar tik šie bandymai nesutapo su jo meile Matildai Karklincytei?

Kai kurie mokytojai neabe-

jotinai turėjo gilesnės įtakos Janoniui. Iš jų pirmiausia minėtinas P. Jakubėnas. Jis dėstė vokiečių kalbą, tikyba evangelikams-reformatams (P. Jakubėnas buvo evangelikų-reformatų kunigas Biržuose. J.) ir lietuvių kalbą, kuri, kaip neprivalomas dalykas, buvo pradėta dėstyti nuo 1911 ar 1912 metų, po vieną - dvi pamokas savaitėje. Už šias pamokas P. Jakubėnas atlyginimo negaudavo. Lietuvių kalbos pamokas lankydavo tik lietuviai. Lankė vienas kitas rusas ir vienas latvis. Kun. P. Jakubėnas buvo didelis kalbų žinovas. Jis buvo baigęs Dorpatio universitetą ir mokėjo rusų, latvių, estų, lenkų, čekų, vokiečių, prancūzų, anglų, italų, senovės slavų, lotynų, graikų, hebrajų ir sanskrito kalbas. Dalyvaudavo visuomeniniame gyvenime, buvo liberalinių pažiūrų, reikalui esant, paremdavo moksleivius lietuvius, neskirstydamas jų pagal tikyba. Kiek pamenu, jis nešykštėjo paramos ir Janoniui, nors negalėjo nenujausti jo abejingumo religijai. . .

Kun. P. Jakubėnas "turėjo turtinę asmeninę biblioteką. Jis Janoniui duodavo knygų į namus. Taip pat jų gaudavo

pas spautuvininką Trečioką, provizorių Apolinarą Marcinkavičių, gydytoją Mykolą Kuprevičių ir mokytoją Droziovą, turėjusį daug knygų gamtos mokslų klausimais". O Janonis nepaprastai mėgdavo skaityti knygas. Užtat neveltui būdavo sakoma, jog: "Janonis yra perskaitęs visas knygas, kiek jų buvo Biržuose."

Kun. P. Jakubėnas yra parašęs atsiminimus apie buvusį savo mokinį Janonį ir atspausdinęs juos jo leistame Biržuose laikraštyje "Sėjėjas". Tie atsiminimai buvo atspausdinti 1940 m. pradžioje, bet Lietuvoje jie visai neminimi. Matyt, ne pagal bendrąją politinę liniją parašyti. Taip pat dabartinėje Lietuvoje niekur viešai "neįregistruoti" čia, Amerikoje, paskelbti (Mūsų Sparnai nr. 6-7, 1954 m.) buv. nepriklausomos Lietuvos karininko Motiejaus Karašos atsiminimai apie Janonį, su kuriuo M. Karaša mokėsi Biržų prėgimnazijoje ir abu buvo artimi kaimynai.

Čia viena kita ištraukėlė iš tų atsiminimų:

"Kartu su Juliu Janoniu mokiausi Biržų Vidurinėje mokykloje. Jį prisimenu kaip tykų, ramų, visuomet pasirengusį kaip gali ir išmano draugui pagelbėti moksleivį, turėjusį labai daug gabumų moksle.

Nesu pastebėjęs Juliaus bet kurioje nors triukšmaujančių mokinių grupėje. Per pertraukas dažniau jį matydavau klaseje prie lentos, kuriam nors mokiniui dėstantį matematikos uždavinį ar teoremą arba nušviečiant rusų kalbos neaiškumus. . .

Dėl visose mokymosi srityse gabumų mokiniai Julijū praminė Saliamonū. Spręsdamas matematikos uždavinius ir teoremas, jis mėgdavo naudoti savo sprendimo būdus. Dėl tos savybės aritmetikos ir geometrijos mokytojai jį nelabai mėgdavo. Geometrijos mokytojas, Julijū baigus įrodymą, visuomet pastebėdavo: "a v knižke ne tak napisano". Julius tuojau pakartodavo žodis žodin kaip vadovėlyje.

Iš mokyklinių ribų išeinančioje veikloje, neturinčio ryšio su jaunuoliško dukimo ar šposavimo pasireiškimais, Julius buvo aktyvus dalyvis. Mūsų vyresniųjų moksleivių slapta leidžiamame lietuvių kalba laikraštyje tilpo ir Juliaus eilėraščių ir šiaip rašinių, keliančių socialines mintis ir neįlygę."

Apie Biržų moksleivių slapta veiklą prieš carizmą ir apie

jų leistą laikraštėlį plačiau pasisako Vilius Šlekys, vėliau pats buvęs mokytoju Biržų gimnazijoje:

"Kada Biržų keturklasėje mokykloje susiorganizavo mokinių būrelis, nebegaliu tiksliai pasakyti. Greičiausiai, tai 1912 m. Būrelį suorganizavo ir jam pirmininkavo Janonis. . ." (netiesa: tą būrelį suorganizavo Motiejus Tamulėnas, dabar gyvenąs JAV Floridoje. Apie tai bus jo paties parašytuose atsiminimuose J.)

Nei vardo, nei aiškių politinių tikslų mūsų būrelis neturėjo. Mes laikėmės bendros "aušrininkų" krypties. Janonis kėlė gero lietuvių kalbos mokėjimo, sąmoningo patriotizmo ugdymo reikalą, ragindamas nepasiduoti rusifikacijai. Jis susirinkimuose kalbėdavo, kad ateisias laikas, kai kiekviena tauta galės laisvai varloti savąją kalbą, kad mokyklose bus mokomasi gimtąja kalba, kad carizmo priešpauža ne amžina, kad visos pavergtos tautos išsikovo laisvę, todėl moksleiviai privalo būti sąmoningi, apsisikaitę, išsilavinę. Janonis buvo mūsų autoritetas, būrelio siela, niekas jam neprieštaruodavo, su juo nesiginčydavo. . .

Leidome savo laikraštėlį "Jaunimo balsas", kurį redagavo ir daugiausia jame rašydavo Janonis. Aš iliustruodavau. . . Laikraštėlis buvo sąsiuvinio formato, ranka rašytas. Du numerius rašė Janonis, o trečią, rodos, paskutinį, — mūsų būrelio pašlankus ir energingas narys J. Trečiokas atspausdino savo dėdės rašomąją mašinėlę. Laikraštėlyje būdavo dedami Vaidilos Ainio eilėraščiai, kitų autorių straipsneliai, vaizdeliai. Nepriklausiusi mūsų būreliui mūsų klases mokinė Bronė Kiukytė parašė patriotinį straipsnelį apie lietuvių kalbos grožį, jos senumą ir mokymosi reikalą. Janoniui rašinėlis patiko, jis jį pagyrė ir įdėjo į laikraštėlį. . ."

Toks tatau buvo moksleivis — "Saliamonas" Julius Janonis Biržų pradinėje ir vidurinėje mokykloje. Jis, perėdamas iš žemesnės į aukštesnę klasę visada gaudavo pagyrimą ir dovanų knygų pavidalę už pavyzdinę elgesį ir mokslą. Iš Biržų vidurinės mokyklos vadovybės Janoniui buvo dovanotos knygos — Lermontovo ir Puškino raštai. Knygos su įrašais randasi pas Janonio seserį Emiliją Janonytę-Railienę Baltimorėje.

1967. IX. 10.

So. Boston, Mass.

JUOZO ŠVAISTO "DANGUS DEBESYSE"

(Atkelta iš 1-mo psl.)

manėm, kad taip įvyks. Ramiai, gražiai tą vakarą ašisveikinom. Dalyvavo Vienožinskiai, Purėnai, Smalsčiai, aš ir kiti. Išlėdžiamieji buvo linksmi, pakilios nuotaikos. Džiaugėsi, kad jau beveik išlaisvintas kraštas ir laisvai galės pasiekti Kauną. Ten įsitaisys, pradės naują gyvenimą. Ir štai tasai gyvenimas — tik penkiolika varstų nuo Rokiškio, Panevėžio geležinkelio stotis ir laukas netoliese.

Kaip perkūnas pritrėnkė mus kitą dieną žinia. Šiurpulingiausia pats brutalumas ir tikrai bolševikiškas vykdymo būdas. Sugūna traukinyje. Nei tardymo, nei teismo. Žveriškaai atplėšia nuo motinos verkiančią mergytę. Buožėmis stumdydamai nusivaro į laukus. Paliepia išsikasti duobę. Jėga suverčia į tą duobę. Teroro aukos kruvinomis rankomis steriasi už kraštų. Iššokti stengiasi. Buožėmis daužo per rankas. Nelaimingieji rėkia, pagalbos šaukia. Kokia čia begali būti pagalba."

Tolygi tragedija ištinka ir Smalstį, tik dar su šlykštesniu rafinuotumu.

Autorius neieško ir nenurodo kaltininkų. Tik Smalčio tragedijoj maišosi Glovackis. Gal daugiau to meto aplinkybėmis tai galima paaiškinti. Be to, tai yra nepagrįstų įtarinėjimų ir netolerancijos aukos. Nenusistovėjusiam ir maišaties laikotarpyje tuom pasinaudoja visoki kraštutiniai gaivalai. Keliose vietose matome, kad ir visokios padugnės tuo metu buvo išplaukę į paviršių. Bet įdo-

mu tas, kad po tiek metų atsiranda žmonių, kurie nesuprantamais sumetimais stengiasi tuos nekaltai nužudytus lietuvius apipurvinti.

"Danguj debesyse" paliestas įdomus laikotarpis. Čia ėjo savanoriai, laisvės kovos, tautos prisikėlimas ir savos valstybės kūrimas. Bet tarpais pasitaiko ir labai tamsių debesų.

Knygoje daug randame ir gražių ano meto momentų. Tai mokyklų kūrimas, apsaugos — policijos organizavimas, Lietuvos savanorių kariuomenės pasirodymas. Ypač juntama autoriaus šiluma, jam kaip mokytoju, atsidūrus mokykloje: "Į savo klasę įžengiau, kaip laimingas jaunasis, eidamas prie altoriaus su mylimąja. Atgijo anasai pasaulis, kaip prieš ketvertą metų. Tuomet įsteigiau pirmąją mokyklą Stačionuose". Lyg knygos pavairinimui yra ir romantiškų įtarpėlių: Aldona, žydaitė Lėja.

Juoza Švaistą pažįstame kaip rašytoją. Šį kartą jis atėjo su pirmąja atsiminimų knyga. Jis toks pat paprastas, nuoširdus ir įdomus, kaip ir savo kūrybinuose darbuose. Atsiminimus skaitydamas jauti tiesų, atvirą žmogų, taurų karininką. Pabaigus knygą skaityti, lyg dar norėtusi toliau eiti su autorium tuo pačiu keliu. Baigdamas knygą jis tam lyg ir duoda vilčių.

Ši Nidos išleista knyga 325 puslapių, kainą \$2, kietais viršeliais — \$3. Ne klubo nariams 25% daugiau. P. Venelova

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINI

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namo vėtrą ir žemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

ALFONSAS NAKAS

MENUI JI SKIRIA VISĄ SAVO LAIKĄ

Pasikalbėjimas su Anastazija Tamošaitiene,
jos parodos Detroite belaukiant

Prieš keletą metų Windsore, o pereinant rudenį ir Detroite, matėme dailininkę Anastaziją Tamošaitienę, šale savō vyro. Pirmuoju atveju, Kanados lietuvių dienos proga, jiedu rengė bendrą savo kūrinių parodą Cleary Auditorijoje. Paskutiniu metu ji — ji tik padėjo dail. Antanui Tamošaičiui tvarkytis jo individualios parodos metu Detroito Lietuvių namuose. Tokia, kolkas, Detroito lietuvių pažintis su šia kruopščia, talentinga kelių dailės sričių puoselėtoja — kūrėja. Tiesa, neretas detroitiškis yra lankęsis Tamošaičių meno studijose už 400 mylių nuo mūsų miesto, netoli Kingstono, Kanadoje, Tūkstanties salų pasakiškame krašte. Bet tokie laimingieji skaitomi ne šimtais, o tik dešimtimis.

Pirmąjį kartą pačiame Detroite A. Tamošaitienė savo kūrinių parodą turės š. m. rugsėjo 30 — spalio 8 dienomis. Ir dar ne bet kur, o Detroito (katalikų) Universitete (University of Detroit), Livernois ir Mc Nichols gatvių rajone (tiksliai apie parodos patalpas ir atidarymo tvarką pranešime kita proga). Nors, be jokios abejonės, parodą apžiūrės daug daugiau svečių — universitetų profesorių ir studentų — negu mūsų tautiečiai, bet mūsų tautiečiai bus irgi labai pageidaujami ir laukiami.

Pakelini į Expo 67 turėjau progą Tamošaičių meno studi-

jas aplankyti ir ten šimtais jų darbų pasigėrėti. Matydama poniją Anastaziją dalį savo kūrinių Detroitui berūšiuojančią, paprašiau atsakyti į keletą klausimų. Tais klausimais ir gerbiamosios Menininkės atsakymais čia ir noriu su skaitytojais pasidalinti.

— Per keliolika metų spaudoje buvo daug rašyta apie Jūsų asmenines parodas Kanadoje (Montrealio, Ottawos, Kingstono universitetuose, bei Londono muziejuje) ir Jungtinėse Amerikos Valstijose (Niujorke, Baltimorėje, Clevelande, Čikagoje, Los Angeles'e). Pereitą pavasarį patyrėme, kad pagaliau, ruošiatės ir Detroitą aplankyti. Ar tikrai atvyksite, ar planų nepakeitėte?

— Jau seniai rengiausi padaryti parodą Detroite. Didelis miestas, daug lietuvių, taip pat nemaža ir amerikiečių, besidomintinių dailė, — tai pastebėjau iš gausybės lankytojų galerijoje ir muziejuose. Taip, šį rudenį, rugsėjo 30 — spalio 8 d. tikrai įvyks mano dailės paroda.

— Kodėl savo kūrinių parodą esate numatę surengti viename iš Detroito universitetų?

— Man visada patikdavo universitetų galerijos ir jų bibliotekų patalpos. Dauguma privačių — komercinių galerijų domisi vien tik uždarbiu iš parodų. Aš daug gatau dailės darbų užsakymų namuose, todėl per parodas ne tiek rūpi pardavimas, kiek mano dailės tinkama reprezentacija. Tad dėka prof. dr. Justino Pikūno esu pakviesta surengti savo parodą Detroito Universitete. Ją turės progos pamatyti tūkstantčiai besimokančio jaunimo ir nemaža mokomojo personalo.

— Žinome, kad puoselėjate įvairias meno sritis — aliejinės tapybos, guašų, gobelenų — paveikslinių kilimų audimą, tautodailės audinius. Kuriems kūriniams duodate pirmumą ir ką ruošiatės parodyti Detroite?

— Aš į dailės kūrinius žvelgiu vienodai, nežiūrint kokia technika jie atlikti. Parodoje išstatysiu savo naujuosius tapybos darbus, guašų, gobelenų, kilimų ir tautinių drabužių.

— Ar daug laiko kūrybai skiriate ir kaip ilgai šiai parodai ruošiatės?

— Dailės darbui skiriu visą savo laiką, nežiūrint, ar rengiosis parodai, ar ne. Detroito paroda jau numatyta prieš metus laiko. Paskutinėmis savaitėmis rėminu paveikslus, lyginu gobelenus, tvarkau tautinius drabužius ir parengiu spausdinamam katalogui medžiagą, kuriam įžangą parašė prof. dr. J. Pikūnas.

— Ar Jūsų meno kūrinius Detroito Universiteto parodoje galės žmonės vien tik apžiūrėti, ar ir įsigyti?

— Tik keletą savo darbų esu rezervavusi kitoms parodoms.

Dauguma iš jų bus parduodami. Žinau, kad Detroite yra nemažai dailės mylėtojų, kiltaučių ir lietuvių.

— Visą eilę asmeninių parodų surengusi, Jūs visada matėte ten būrius tautiečių. Kokį įspūdį meno parodų lankytojai lietuviai Jums daro?

— Per visas parodas susidariau įspūdį, kad lietuviai visada esti uolūs parodų lankytojai. Labai domisi, ką menininkai kuria. Lietuvių dailininkų darbai puošia savo gyvenamąs namus.

— Ar palaikote ryšius su kitais lietuviais menininkais?

— Lietuvių menininkų draugijos lyg snūduriuoja. Bet patys dailininkai aktyviai dirba savo studijose. Dailininko profesija reikalauja uždaraus kūrybinio darbo.

Tiek, ant greitųjų, sumečiau su Anastazija Tamošaitiene oficialiai, spaudai, pasišnekėti. Tą pašnekesį buvo galima tęsti

valandomis ir vietoj septynių — klausyti septynių dešimčių klausimų. Tačiau, nors gerbiamoji Dailininkė kantriai ir su šypsena atsakė į visus, nenorėjau per daug įkyrėti. Juoba, kad paroda Detroite jau čia pat ir ponija Tamošaitienė kiekvienam lankytojui galės pati asmeniškai daug ką paaiškinti.

Beliaka Anastazijai Tamošaitienei palinkėti kūrybinės sėkmės apskritai ir gražaus pasisekimo pirmoje savo kūrinių parodoje Detroite!

PLEASE
BE
CAREFUL!

Only you
can prevent
forest fires!

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenė ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILJONUS dolerių savo apdrau-
tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligos pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokeskis \$2.00 i metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės i kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

KNYGA - GERIAUSIA DOVANA

TIEMS, KAS NORI ŠVENTĖMS DUOTI GERŲ DOVANŲ, SIŪLOME PASIRINKTI ŠIAS KNYGAS:

1. Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS II t., 336 psl.	\$5.00
2. Juozas Liūdžius, RAŠTAI, 246 psl.	\$3.00
3. M. Žošėnko, SATYRINĖS NOVELĖS, 199 psl.	\$2.00
4. M. Gimbutienė ir kiti, MAŽOJI LIETUVA, 327 psl.	\$3.00
5. K. B. Kraučionas, SIAURUOJU TAKELIU, 178 psl.	\$2.00
6. J. Augustaitis, ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA, 154 psl.	\$1.50
7. Prof. V. Biržiška, SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA, du tomai 207 ir 225 psl.	\$2.00 ir \$3.00
8. Prof. V. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, 430 psl.	\$7.50
9. St. Kairys, LIETUVA BUDO, 416 psl.	\$2.00
10. Vl. Mingėla, KUN. ANTANAS MILUKAS, jo gyvenimas ir darbai.	\$6.00
11. Kipras Bielinis, PENKTIEJI METAI, 592 psl.	\$2.00
12. Dr. Antanas J. Gussen, DANTYS, 158 psl., minkštais viršeliais \$2.00, kietais	\$4.00
13. Juozas Švaistas, PETRAS ŠIRVOKAS, 228 psl.	\$2.00
14. Antanas Baranuskas, THE FOREST OF ANYKŠČIAI, N. Rastenio vertimas, 40 psl.	\$2.00
15. Mikas Petrauskas, EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ	\$5.00
16. Alfonsas Nevardauskas, PAJURIAIS, PAMARIAIS	\$5.00
17. Petronėlė Orintaitė, KĄ LAUMĖS LEME, 236 psl.	\$3.00
18. Kipras Bielinis, TERORO IR VERGIJOS IMPERIJA, 310 psl.	\$1.00

Šitas knygas galite įsigyti "Naujienu" ofise arba gauti paštu, atsiuntę nurodytas sumas čekiu arba money orderiu adresu:

"NAUJIENOS"

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

SIŪSKITE PINIGUS

LIETUVA

PINIGAI SIUSTI PER GRAMERCY

ĮTEIKIAMI GAVĖJUI KAIP
PINIGAI PER BANK FOR FOREIGN TRADE.

Pristatoma per 2 savaites.
Jokių atskaitymų.

JŪS ESATE SAUGŪS TIK SU FIRMA TURINČIA LEIDIMA. JOKIŲ TARPININKŲ, JOKIŲ PASLEPTŲ RINKLIAVŲ. PER 20 METŲ VEIKLA BIZNISE GARANTUOJA JŪMS PATENKINTĄ PATARNAVIMĄ.

Visos perlaidos pilnai garantuotos ir apdraustos.

Turi Bankų Dept. leidimą ir apdraudą.

Apsidraudę \$20,000.00.

Oficialios USSR kvitos pasirašytos gavėjo.

Kursas:
9 rubliai už \$10.00
iki \$30.00 — \$2.75
Virš \$30.00 — 10%

GRAMERCY SHIPPING, INC.
744 Broad St., Newark, N. J.

SIŪSKITE U. S. DOLERIŲ DOVANOMS PAZYMEJIMA pasirinkimui NAUJOSE SPECIALIOSE KRAUTUVĖSE.

Jokio mokesčio už šį patarnavimą.

Rašykite, prašydami mūsų katalogų.

GRAMERCY

(Isteigta 1945)
118 E. 28 St. New York, N.Y.

Tautinių šokių švenčių takais

J. Vaičiūnienė

7

Kokie mergaičių ir berniukų yra buvę tautiniai drabužiai, tikrai apspręsti neapsiimu. Tai privalėjo ir privalėtų padaryti senovės ypač šios srities kasinėtojai. Tačiau po senovę pasidairyti ir ką kieno joje akys užmato pasakyti, manau, visiems leistina. Viena aiškoka, kad tokios sudėties tautinių drabužių, kaip dėvėjo užaugusios sesers ir moterys, mažos mergaitės nedėvėjo. Iš dalies taip pat tinka sprendžiant ir berniukų tautinių drabužių reikalą.

Mergaitės. Kai jos aptaisomos, bet kaip sudurstytais pagal suaugusiųjų dėvėseną (našaniją) neva tautiniais drabužiais, teikia įspūdį kažkokios neužaugos genties kažkaip dėvinčių moterų. Jeigu stilingais, kas pasitaiko retai, jos dar atrodo lyg judančios tautinės lėlės, paruoštos kam padovanoti...

Tad atkuriant ar sukuriant mažoms mergaitėms tautinius drabužius, reikėtų surasti vidurkį tarp teisingų suaugusiųjų drabužių ir mažųjų. Iš senų žmonių pasakojimų apie mergaičių drabužius išmatytos prieš 65-rius metus kaimuose jų dėvėsenos ir kita, čia apie juos ir papasakojau.

Dabar, atrodo, mergaičių tautinių drabužių medžiagos sudėtis, kokybė nebūtų labai svarbu, ar vilnonė, lininė, ar kitokia. Svarbu spalvos, raštai, kirpimas, pasiuvimas. Spalvos galėtų būti šviesesnės, ryškesnės negu suaugusiųjų, bet ne rėkiančios ne išsišokančios.

Raštai atitinkamai ūgį smulkesni. Aš atsimenu, kad mergaitėms (vaikams) ausdavo lygius ar smulkaus rašto margiukus. Stambus raštas ant mažųjų neįsitenka. Karnavališkai, maskaradiškai atrodo, kai mergaitės sijonėlis susideda iš kelių stambių langų ar plačių dryžių... Marškinėliams tinka ta pati baltintėlė medžiaga. Ir pagrindinis viso drabuželio kirpimas tas pats. Tik suprastintas, su kai kuriais pakeitimais, pasiuvimas.

Sijonėliai šviesesni, ar net visai šviesūs, lygūs, natūralaus atspalvio, kad ir lino, ar kiek pamarginti įmetamais į metmenis ar įaudžiamais tinkamų spalvų siūlais. Audėjos sakydavo, rinkdamos spalvotus siūlus: "Po poriuokę mėlelės, po poriuokę raudelės. Reiškia po porą mėlynų ir raudonų siūlų. Mergaičių sijonėlių apačios skersai pausti "žičkais", įmanoma, bet siuvinėjamos, atrodo, nebūdavę. Sijonėliai siuvinami rečiau, klostyti,

dažniausiai, paraukti. Ilgumo kiek žemiau kelių — žodžiu, dengia kelius.

Liemenėlės tamsesnės, kad ryškėtųsi balti marškinėliai, smulkiai raštuotos ar lygios, suderintos su sijonėliu, ilgumo iki liemens. Prie jų prisiuvamas su tautinės juostos dirželiu sijonėlis.

Marškinaičiai apie kaklą kiek paraukti, pabaigti siaurute stačia apykakle ar šiaip raukinukais. Abiejuose apykaklės galuose skylutės. Į jas įveriamą surišti juostelė, arba marškininės medžiagos raikštelis pamargintais, ar išpešiotais, galais ir kraštais.

Rankovės trijų ketvirčių lygiai kirptos, ne per plačios, su perpečėmis. Įsiuvinamos po pažastimi su keturkampukais "klynučiais" viršuje rankovei paplatint... Palaidos be rankogalių, paaustais spalvotais siūlais, galais proporcingai rankutei. Tokie marškinėliai būdavo vadinami paleistrankoviais. Visoms rankovėms medžiagą ausdavo atskirai, taipgi vaikams. Apykaklę surišamajame mazge kilpoje gali būti įsegta gintarinė sagutė ar kita. Apie kaklą eilutė karolių su pora kabančių užpakaly kaspinių, ne moteriškų nuometų.

Vietoje nesiderinančios mergaitės galvai ir veideliai didelės karūnos, užriškime atitinkamą juostelę, arba drabužinės medžiagos poros pirštų pločio išpešiotais kraštais raikštelį, arba pirktinį kaspinėlių (tik ne vėliavinį), arba dviejų trijų siaurų kaspinėlių pynę arba saulučių vienu ar su rūtomis vainikėlių — gyvų ar dirbtinių. Turi būti visų skirtingai. Jeigu mergaitė su kasomis, pakanka tik į kasas įpinamo ir užriškamo kaspino. Pasako senos dainos, kad šilkiniai kaspiniai prie tautinių drabužių būdavo vartojami.

Dabar mažoms mergaitėms uždedamos didelės karūnos, vėliau, tur būt, atneštiniai platūs auksiniai ir sidabriniai "galionai", buvo grynai mergaitinis, dabartiniu žodžiu tariant, "debiutantis" galvos apdaras.

Priejuostėlių visai nereikia. Priejuostės irgi tik užaugusiųjų merginų, ypatinai moterų neskiriama apsirengimo dalis. Kiek esu girdėjusi, niekada mažos mergaitės priejuostėmis nekęšėdavusios. Nė šimtametėse, krautinėse iš kelintos kartos paveldėtose skryniose tarpe senų sudaužėjusių tautinių drabužių neteko aptikti mažų priejuostėlių... Dabar jos priejuosiamos net visai baltos yra atsitiktinai primesta skolintas nesusipratimas,

skubiai taisytinas darkinys, geriausiu atveju — klaida.

Berniukų tautiniai drabužiai

Su berniukų t. drabužiais bene kebliausia. Atrodo, kad jiems t. dr. nė "simuliuoti" nereikia. Tur būt, nesimuliuoja ir kai kurie lietuviškų švenčių rengėjai, primindami berniukus apvalkstyti, svarbiausia, baltais marškiniais. "Tai apvalksto" O visa kita — kaip naujosios laumės lemia.

Pagal jų lemtį ir matome tautinių ansamblių foto nuotraukose, pavasarinėse, sporto ir kitose lietuviškųjų mokyklų šventėse vieną kitą dar "simuliuojantį" t. drabužius. O daugumas jau vyrai kaip stovi — baltais kasdienos marškiniais, juodom, ilgom aptemptom kelnėm... Kitų tos kasdieninės kelnės nespėtos išlyginti, apšepusios, apsmukusios... Marškiniai bendru, ypač paauglių, papročiu per daug išsitraukę... Tokia apranga "kontraversiška" piaunasi su gražiu mūsų berniukų stogu, žalia pievele, pavasario tyrais žingsniais, su mūsų čia prasišiekimu, su oru, darbo prasme, tikslu, nekaltant apie grožį, higieniškumą... Mūsų berniukai vien dėl jų pačių auklėjimo labai verti būti aprenjami tvarkingais gražiais, kur reikia, sportiniais, kur reikia, tautiniais drabužiais... Nors visą čia mūsų buvimo laiką pavėlavę, pradėkime dabar rūpintis apskritai berniukų įmanomesniu aptaisymu ir jų drabužiais,

Čiurlionio sambūrio, koncertavusių anais metais Čikagoje, mačiau piemenuką — solistą, apvilktą ištisai baltai. Palaidi marškinaičiai sujuosti tautine juosta. Piemenukui, ganančiam bandą, vadinančiam piemenuko vaidmenį toks vienmarškinisumas visai kaip reikiant. Jis buvo publikos smagiu pojūmu patirtas. Bet išėginiai, jei dar iškilminiai, berniukų t. dr., kaip manote, ar neturi nors šiaip bei taip atitikti paskirtį.

Aš taip pat manau, kad vyrai įsigiję vyriškesnius drabužius, savo dabartinius turėtų perleisti berniukams. Ilgos, baltos ar gelsvos, žalsvos, pilksvos, rusvos lengvos atspalvio, lygios kelnės, balti tautiniai marškiniai, — ne kasdien vilkimieji pirktiniai, — tamsesnės liemenėlės ir visi atitinkamai pritaikinti pagražinimai, pagyvinimai...

Taip surėdyti vaikų tautiniai dr., pagal liaudies kūrybos ir dėvėsenos būdą, kaip ir užaugusiųjų išskirtinėmis spalvomis, raštais vieni nuo kitų skirsis ir nesudarys uniformos įspūdžio. (Sportingą uniformą nuo t. drabužių reikia skirti).

Kildydami savo tautinį stilių iš liaudies meno, išgirsime ateinančių 1968 m. stipresnį balsą už praėjusiųjų, prašančių nors didžiosioms šventėms sutautinti savo tautinius drabužius!

Apavas

Tik paskutiniam neišmanėliui "ignorantui" atlanda į jo siaurą galvelę didžiavimasis dabar patobulintų daiktų turėjimu, lyg tai būtų galutinis žodis... Didžiavimasis — kartu smerkiantis, niekinantis, išjuokiantis anuos laikus ir už tai pav., kad žmonės nevažinėjo neišimamais, nors ir daukantiškų girių, takais dabartiniais automobiliais... Jei kas nors kiek į visas puses galvoja, ką sakys apie pereitą žiemą Čikagoje tuos technikos stebuklus, betūnančius po sniegu automobilius, kol žmogaus rankos juos atkas ir padarys kelią!!!

Koks čia yra ryšys su mums reikiamu apavu, mėginkit galvoti patys... Bene bus panašus su išrasta spausdinta raide ir dabartinėmis spausdinimo mašinomis. Ukrainiečius jų tautinėse šventėse (ži-

Dainė sau ir kitiems išaudžia tautinius drabužius.

G. Breichmanienė,
tautinių šokių sambūrio
vadė Kanadoje.

noma apsitaisiusius t. drabužiais) matome apsiavusius aukštais iki pusės blauzdų auliniiais batais, moterys raudonais. Kokiu keliu ir kodėl jie išsivystė į tokius, ne mano reikalas čia pasakoti... Tik tiek, kad jie tam tyčia gaminami, ir reikia manyti, brangūs.

Mums, lietuviams, čia tautinį apavą gamintis, tur but, nėra nė svajonėse. Kas apie tai drįsta šnekėti, gali būti net aukščiausių lietuviybės veikėjų pagarbintas nacionalistu, šovinistu ir tt...

Neatsižvelgiant į tai, vis dėlto būtina pagalvoti ir mums apie tinkamesnį prie tautiškų drabužių apavą. Be abejonės lietuviai vyrai yra avėję vienokios ar kitokios medžiagos, vienaip ar kitaip pasiūtais auliniiais batais. Iš mūsų nerašytų metraščių aš žinau tiek, kad jie (vyriškieji) būdavo vadinami kojninomis.

Dabar ieškant greitos išeities, kaip vertintume klumpaitiškai pasiūtus batus, arba patobulintas vyzeles ir nagines, labiau žinomas, negu kojinos, anų laikų "sapogaiciai" ???...

Klumpiškus moteriškus batukus gamindavo ir fabrikai. Gamina ir čia. Lietuvoje ir kituose Europos kraštuose, tokie batukai, batukais, klumpaitėmis ir būdavo vadinami. Jais plačiai ir dabar avima ypač Olandijoje, Danijoje, ne retai ir mediniais padais. Europos vasarvietėse, abiejose Rivierose ir kitur, kaip pasakoja mūsų vasarotojai -jos, daugelis ten vasarojančių moterų ir tikromis medinpadėmis savo krašto klumpaitėmis "šaligatviais kaukšai", (citata) — kaukšai ne dėl to, kad būtų atsilikusios nuo gyvenimo, ar neturėtų už ką įsigyti daugybės porų naujoviškiausių, madingiausių batų. Kaukšai klumpaitėmis todėl, gal ir brangenybėmis papuoštomis, kad jos yra kaukšėtojos krašto senovinis apavas, anuo metu buvęs moderniškas, o čia kur suvažiuoja įvairių kraštų vasarotojų, labai gera proga ir šią savo liaudies tautinę žymę pabrėžti.

Vyžos būdavo pinamos iš tam tyčia paruoštų išdžiovintų, mirkytų medžių žievių, plaušų, šaknų. Rytų Lietuvoje dar vadinamų karnomis — karnų. Bene iš rusiško žodžio "korny" šaknys. Būdavo ir mokovų (specialistų) senesnių žmonių vyžų pynėjų. Nusipindavo ganydami ir piemens. Kaip sakydavo J. Jablonskis, iš čia ir pavardės — Karnočius, Karnavičius, Plaušinis, Plaušinitis (Sūduvoje).... Vietovardžiai — Vižainis, Vyžonys... Pagal tą "korny" ir vardą "vyžos", kažkas aiškina jas atėjusias iš rusų. Tačiau, kaip matome iš pavardžių, vietovardžių... iš dainų "Vyžas pina, sau dabina, rengias

citi į jaunimą...". vyžos nėra grynas skolinys... Jos gal turi kai kurio panašumo, kaip apskritai gyvenimo reikmens vienos kaimyninės tautos ir to paties laikotarpio su kita tauta panašumo turi. Jų vardą vyžos teišaiškina kalbininkai. Ar tikrai jis kilęs iš rusiško žodžio "vyžu" — matau, ar visai kas kita...

Pagalčiau, kodėl lietuviai prekiaudami su romėnais dar prieš Kristaus laikus, negalėjo išmokti vyžas pinti pagal romėnų avimus sandalus, pritaikę jas savo gyvenimo sąlygoms. Ypač jeigu randame tiek kalbos panašumų.

Nesivaržant dėl vyžos kilmės ir sąvokos, manau tiktų, kalbamu atveju, avėti patobulintomis vyžomis, lietuviškai tariant plaušėmis, vadinamais dabartiniu vardu, sandalais, sandalėtėmis, pinamomis iš šviesios — gelsvos, pilksvos, rusvos — odos dirželių... O paskutiniu laiku tos vyžos — sandalai vėl pinami iš plaušų, net šiaudų...

Naginės iš žodžio nagai, kaip pirštinių iš — pirštai. Naginės senovės lietuvių žiemos meto ir šiaip apavas, ypač ilgesnių pėsiomis kelionių. Jos būdavo siuvasos tam tikrais storais siūlais. Pagal paskirtį iš vienlanko ar dvilanko milo, ar vieno kailio, keliolinkais padais, ar supintais iš virvelių — virveliniais. Vasarinės — iš pakulinio, ar kanapinio audimo. Smailiais, kiek galima, priešakiniais galais. Kad nesmuktų, viršuje kiek aptraukiamos įverta virvele ar pakelaite, surišama apskukus kojų riešą. Sakydavo "žmogus susiraukęs lyg naginė" — reiškia senas arba piktas.

Knygnešių naginės būdavo į abu galus lygiai smailos klaidinti sekliams, kuria kryptimi sekamasis nuėjo.

Dabar nagines atitinkamai atstoja kambariniai žieminiai, vilnomis į vidų ir visokie vasariniai, vadinami "šliperiais", kailiais pamušami, lauko batai ir kitokie.

Mūsų tautinį baletą Sužadėtinė šoko, apsiavę sceninėmis, baletinėmis naginaitėmis (Albumas Lietuva 51 pusl.) T. Šokiai, nebūdami baletas, o būdingieji, šokami ne tik mažose scenose, bet salėse ir aikštėse, reikalauja natūralios avėsenos naginaičių, priderintų prie drabužių stiliaus. Dabar avimi bendriniai fabrikiniai balti batai ištiesai prie visokių spalvų, raštų drabužių yra didelis stiliaus nepriteklus, nukrypimas, skirijasis lyg sniego juosta.

Būtų idealiausia, jeigu iš visos mūsų senovinės avėsenos sudarytume, kaip ukraimiečiai ir kiti, savo tautinį apavą — vyžas, nagines, kojinas ar tiesiog batus. Avėti jais nors tada, kai norime pasirodyti kartkartėmis su savo nemeluotu stiliumi. Visokiu atveju ateinančiai T. Šokių šventei, turi būt, nespėtume.

Tada suraskime geriausiąją blogybę. Visais laikais būna ir dabar yra parduotuvėse medžiaginių, odinių, šokių ir tokių spalvų žemomis kulnėmis ir visai be jų batukų — sandalų — vyželių, naginaičių. Nekalbant apie tai, kad jie standresni atsispirti, treptelti, "kaukštelėti", būtų arčiau prie stiliaus, jei šokėjai išsirinktų, prisitaikytų šį apavą prie savo t. drabužių. Pristatytų, jei ne rūpestingai, tai nors taip kaip prisitaikome ypač prie išeiginių drabužių batus, rankinuką, karoličius, auskarus... skrybėlę, kojines, pirštines, kaklaraštį ir tt... O tai parodo dėvėtojo gerą skonį, dėvėjimo kultūrą... Apsirengimo kultūros tuo labiau reikalauja tautinių drabužių stilius, nes jis rodo kultūrą ne atskiro asmens, bet visos tautos!

Tautinių drabužių išlaikymas

Į raginimą išlaikyti lietuviybę įeina ir t. drabužių išlaikymas. T. drabužiai kaip ir kita tautos kūryba... kaip ir kalba, yra gyvas kalbantis tautos pamink-

las, susidedąs iš vaizdinių rašmenų, kaip rašytas veikalas iš raidžių. Kiekviena kultūringa gyva tauta, turinti praeitį, rūpinasi kultūrinių paminklų išsaugojimu, o paminklai padeda išlikti tautai. Mums čia jų išlaikymas turi rūpėti tuo labiau. Kai kas jau siūlo savo t. drabužius iš gyvenimo sunešti į muziejus, archyvus. Žinoma jie, muziejų, archyvų saugojami, nepražūtų. Savaime aišku, kad jų ten yra, kaip jau ieškosi vietos archyve ir tokie siūlytojai. Tačiau gyviausias ir veikiantis išlaikymas — nuolatinis dėvėjimas ir kūrimas, kaip ir knygos skaitymas ir rašymas.

Kad t. dr. nebūtų iš gyvenimo išstumti arba dėl dėvimųjų suklastojimo pasidarytų dėvėti žalingi, nepakanka vien paraginimo teisingus išlaikyti. Arba juos atsiminti tik tada, kai prireikia didžiųjų švenčių progomis — Tautinių šokių, Dainų ir tt... Dabar ak kaip norėtume visus dalyvius išvysti, apsiirengusius turtiniais, stilingais t. drabužiais! Tačiau, kaip tą pasakos našlaitė, pamotės paverslą į pelenę, mus čia niekas karališkais drabužiais, be mūsų pačių neaprengs.

Daugiau mažiau teisingus t. dr. dar įsigyja tie, kurie juos gerai atsimena. Arba lituanistinių mokyklų mokiniai, vadovaujami mokytojų, chorų dalyviai ir pan. Čia augančiam ir užaugusiam jaunimui, jeigu neturės pakankamai tikrų pavyzdžių, nebus gerai pažįstami. O patiems mažiesiems vis tiek, kuo jie kada rengiami.

Tamošaičių Kanadoje autoritetingą audyklą iš kitų kraštų — Amerikos, Australijos, Brazilijos, Argentinos, Urugvajaus — sunku pasiekti. Susirašinėjimas perdaug sudėtingas būdas ir per ilgai užtrunkas. Neakivaizdus išsirinkimas medžiagos iš atsiunčiamųjų pavyzdžių kartais gali būti ne visai tikslus. Jaunesnieji net pačios audyklos gali visai nežinoti.

Čikagiškiai abudu Prišmantai jau kazimierinėse. Kas jų audyklą Juostą paveldėjo, aš lemtai ir nežinau, nes niekas balsiai apie tai nešneka. Gal vienas kitas audėjas-ja tyliai kur audžia, bet juos susiklausinėti, surasti reikia tokio užsispyrimo, kurį retai kas tegali parodyti.

Moterys jau seniai tautinių dr. parodų, balių nerengia, nei premijų už geriausius neskiria. O daugelis gražiausių jų ponių, kiek žinau, Čikagoje, pavienių ar laisvalaikiu susirinkusių mezga pagal amerikinių moterų žurnalų nurodymus visokią aprangą, net apsiaustus (paltus). Siuva madų parodomoms (jų vadinamiems koncertams) įspūdingus, madingus drabužius ir pačios gyvais modeliais juos rodo.

Kaip nerodys, kad tokie "koncertai", kaip skelbiama, sutraukia daugiausia žiūrovų, negu kiti. O pažangūs laikraščiai, "pasukę laikrodžius", susiriesdami giria, smulkiai, vaizdingai išnagrinėdami paeiliui drabužio medžiagą, pasiuvimą, siuvėjų genijų, modeliotojų kūno sudėjimo grožį... Girdėjau, kad net kai kurios dukros pavydi modeliotojai gražuolei savo mamai.

Moterų kai kurie žurnalai, prie kitų laikraščių moterų skyriai aprašinėja, rodo beveik išimtinai naujasias madas, deda madingiausia besirengiančių moterų foto nuotraukas.

Tad į ką pažiūrėti toms jaunuolėms, kurios dar nori įsigyti t. drabužius, ir mielai visokiomis progomis jais dėvi? Vienas kitas atvirukas, pagal dail. A. Rūkštelės didelį paveikslą, vaizduojantį keturias lietuvaites, tautodailės parduotuvėje lėlė, foto nuotrauka skaitymo knygoje, albume... Bet ar to pakanka?...

(Bus daugiau)

A. ZUJUS

RAISTAS

Mintis šitaip pavadinti "Didvyriškumo" tęsinį (žiūr. Naujienų š. m. liepos mėn. 1 d. priedą) kito perskaicius vienos mergaitės pareiškimą:

... Norėčiau nesustoti angli lituanistiniame lauke... Field? Mergaitė turi kavalką (čia iš anuo metu buvusio raisto!) laimės, augdama lituanistiniame lauke, o ne raiste.

Taigi, pasisėmę stiprybės briskime per (o gal, skersai?) laistą!

... Pasirodo, net skruzdėles rinkti reikia gerai mokėti kaip... Tableau! (čia iš prancūziško raisto).

... Ir šiais metais gražiai ir gausiai pasirodė Ukraina, net su trim flotais. Vienas jų buvo su Laisvės replika. Šio floto nuotrauką įsidėjo "Chicago Tribune" (liepos 16 d.)...

Pasitenkinkime!!!, t. y. tiek, kiek flotų. Gaila, kad tik viena replika.

... 1938-42 studijavo Vytauto Didž. universitete Kaune ir Vitniaus universitete lietuvių kalbą ir literatūrą bei filosofiją, išlaikydamas labai gerai egzaminus...

Ilustracijai klausimas: kuo skiriasi posakiai "bėgdamas rėkia" ir "rėkdamas bėgau"? O gal dar geriau: "žaisdamas šachmatais, gavau į kailį" ir "gaudamas į kailį, žaidžiau šachmatais"?

... Pirm pradėjus įtikinėti pasaulį, mes patys turime žinoti kai kuriuos pagrindinius davinys apie savos valstybės atsiradimą ar įsikūrimą... Anuo metu Lietuvoje kareiviai, vykdamai kur nors tarnybos

reikalais, gaudavo sausą davinį. Taigi, duomuo ir davinys....

... Klausimas 3. Lietuvos sienos ir jos teritorijos turi atitikti lietuvių tautos teisėms reikalavimams. Valstybės išlaisvintojų institucija (VLK'as) taip pat turi žinoti kokią Lietuvą jie laisvina... Čia jau nepasitenkinkime šauktukais, o šiek tiek išnarstykite. Atitikti ne kam (iš rusų!), o ką; institucija ji, o ne jie. Juk ir pulkas ne žygiuojame, o žygiuoja. Be to, kiek gi tų teritorijų tikisi užgrobti autorius?

... krepšinio išvykos reikalui norėčiau pridurti savas mintis... Pirmiausia, išvyko ne krepšinis, o krepšininkai, antriausia (čia iš raisto), kodėl savas, o ne savo? Kuo skiriasi savas ir savo, turėtų būti kiekvienam pakankamai aišku, kaip kad aišku, kuo skiriasi kažkas ir kas nors.

... Kas turi tikrą menkavertiškumo kompleksą, nuolat gyvena lyg Alpių slėgiamas... Vokiškai (tur būt, iš Keltų kalbos alb) Alp — slogutis ir atsitiktinai greičiausia nieko bendra neturi su Alpių kalnais, nors kalnai gal ir slėgia lygumų žmones. Ten pat autorius dar pasinaudoja žodžiu "hipochonderis" (hipochondriksas, žiūr. Lietuvių kalbos Vadovą).

... Ir tada pasižadėjau, kad niekada nešausiu į jokią gyvą dalyką... Aną sykį (žiūr. Didvyriškumą) teko nustebti, sužinojus, kad austras — žvėris; bet vis dėlto ir austras ir žvėris kol dar nenukeliavo į aną pasaulį — gyvi sutvėrimai, o ar dalykas gali būti gyvas?!

... Ginkluoti vėliausiais ginklais... Gal, naujaisiais?

... Kad kriminalai "veikia" kiekviena proga, prodė Detroito naujaisiais praėjusių riaušių tyrimas... Na, čia tai tik jau ne "naujaisiais"! Juk tai nesąmonė. Ar šitaip verčiame "newly"? "Newly" — neseniai, pastaruoju metu, bet tik ne naujaisiais.

... Chicago Lawn policija ieško dviejų plėšikų, kurie pabėgo nešini du TV aparatus, pavogtus iš Dan P. Liutiko krautuvės... Nejaugi žinutės autorius nežino, kad nešini kuo, o ne ką?

... Turint savo krašte tokią insurrekciją ir visišką netvarką... Nenoromis kyla įtarimas, kad vertėjas pajėgė išversti "disorder", bet tingėjo atsiversti žodyną ir pažiūrėti, kaip išversti "insurrection"

... Akt. Elvis Presley su žmona Priscilla. Paskelbta, kad pora laukiasi kūdikio... Jei iš laukti galima sukurti laukiasi, tai iš juoktis galima gauti juokti. Ar ne gražu? Nežinau, gal kuria nors tarpe sakoma lauktis, bet juk ne visur galima kišti tarmiškumus.

... Tiesa, reikia atiduoti kreditą tiems negrų suvažiavimams, susirinkimams, kurie net paskelbė rezoliucijas, pasmerkiančias prievartos veiksmus.

Taigi, atiduokime kreditą negrams ir nepraleiskime progos

iškoneyeikti savo kalbą. Šiuo atveju, pvz., galima pasakyti "pripažinkime, kad suvažiavimai... teisingai pasielgė, pasmerkdami ir t. t. O jeigu kalbame apie studentų pažangumą, tai galime "kreditus" pa-keisti užskaitomis...

... Todėl norėdami gauti daugiau informacijų prašome kreiptis... Norėta, žinoma, pasakyti: Todėl norėdami gauti daugiau informacijų, kreipkitės... t. y. jūs, o ne mes.

... Juozas Bagdžius su sūnum Jonu, čikagiškiai, atvedė savo sūnų parodyti, kaip paruošiamas ir spausdinamas "Draugas"... Nesugebu susi-gaudyti! Iš tikro, atrodo, kad Juozas Bagdžius ir jo sūnus Jonas turi bendrą sūnų, kurį juodu atvedė, kad jis parodytų (o ne jam, kaip kad nori pasakyti žinutės autorius), kaip paruošiamas ir spausdinamas "Draugas". Na, gal sakysite, kad ne šitaip turi būti išnarpliota visa šita mišrainė?

... Didžiausias pajamas jie gavo iš gramafono plokštelių... Šis kviečia visus amerikiečius važiuoti nurodytom dienom į JAV sostinę, užblokuoti ne tik įėjimus, bet ir karidorius... Čia dar dera paminėti pamidorus, kolorijas ir patalogiją.

(Nukelta į 7 psl.)

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Sidlauskos knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

JONAS KAUNAS

KELIONĖ RATAIS

(Tęsinys)

Nusiyliau paviljonu Man and his Health. Jie parodo, kaip žmogus yra mėsinėjamas. Higienos dėsniams ignoruojami. Ligi šiol negirdėjau, kad ugniagesiai būtų pastatę koki nors namą.

Paviljonas Man in the Community perkrautas simboliais, kurie suprantami sunkiau, negu sausi samprotavimai. Kodėl jie pasirinko šitoki metodą? Bijo nuogą tiesą pasakyti ar parodyti? Kai kurios informacijos lyg ir pranašauja labai liudną baltaodžio ateitį. Ar ne tą patį pranašauja juodieji musulmai?

Atrodo, kad šio paviljono išminčiai turi atsakymą į rasių košmaro paslaptį. Negali užmiršti matyto filmo, kuris ryškiai vaizduoja žmogaus palinkimą tingėti. Negalima jo nesuprasti. Žmogus pasidirbo įrankius, o vėliau mašinas, bijodamas vargo ir ieškodamas lengvo gyvenimo.

Žmogaus polinkis siekti nau-

dos su mažiausiomis aukomis (ūkio mokslo fundamentų fundamentas) neša ne tik visuomenės pažangą, bet ir žmonių nelygybę.

Juodasis musulmas yra teusus, teigdamas, kad baltaodis yra nepataisomas trumparegis savanaudis. Pridėkime: baltaodis yra savanaudis ir tinginys.

Istorijos patirtis teikia daug pavyzdžių, tvirtinančių tezę:

Darbo monopolis yra perkamas už priespaudos auką. Darbo monopolis yra baisioji galybė.

Iš miglotos Egipto istorijos matome, kad žydai Egipte, kentėdami priespaudą iš galinųjų visuomenės grupių, buvo įgiję nemenką darbo monopolį. Mozė, momentui atėjus, nusprendė savo tautiečius iš Egipto išvesti. Sukelti revoliucijos Mozė nenorėjo ar negalėjo. Galėjo Egipte tuomet būti dar kita prispausta žymiai tamsesnė visuomenės grupė.

Ką vergai padarė Romos imperijai, žinome kuo aiškiausiai. Romoje vergai turėjo darbo monopolį, kuris atnešė bai-

sias nelaimes patricijams.

Prancūzijos didžioji revoliucija įvyko, miestiečiams įsigalėjus. Bajorai tenai per ilgai naudojosi atgyvenusiomis privilegijomis.

Rusijos istorija rodo, kaip pavojinga užkrauti karo prievolę ant prispaustų visuomenės grupių. Rusijos didžioji revoliucija teikia pamoką: Valstietį ar proletarą tėvynėi ginti mobilizavęs, padaryk "bajoru".

Ar baltaodis praregės? Nuo šito priklausys jo ateitis. Ne integracija, ne apgaulingi pataikavimai, bet išmintingas ūkio vairavimas nuspręs baltaodžio likimą. Kol kas matome tik tai, kad žemė slenka iš po baltaodžio kojų.

Grižęs į Elenos salą, užėjau į Skutptūros Sodą. Modernioji kūryba teikia gamtai nematytą grožį.

Pareinu vienutėn. Nemalonu ruošti kelionėn į namučius. Kad taip nors dar viena dienelė Montrealyje!

Didvyris teisėjas. Naujienu š. m. VII — 24 tilpo straipsnis "Nusikaltimai ir teismai". Prezidento paskirta 6 sociologų komisija (kiek jie gaus už sugaištas valandas? — J. K.)

tyrinėjo kodėl nusikaltimai miestuose auga. Komisijos siūlymai: 1. greičiau nusikaltėlius teisti, 2. iki teismo nusikaltėliui neleisti naudotis laisve.

O toliau? — Išeis koks nors neaiškus įstatymas. Nusikaltėlių advokatai pakels trukšmą, Aukščiausias Teismas nuspręs, kad naujas įstatymas nekonstitucinis.

Narkotikų vartotojai būdavo gydomi. Dabar jie turi laisvę nesigydyti. Visuomenė nuo epidebijų gintis nebegali. Precedentas jau yra nusikaltėlių laisvė apsaugoti.

Kitas nesusiipratimas: vienas mūsų tautietis teisėjas paleido nusikaltėlį ligi teismo be užstato. Pagal raides galvojanč, jis padarė klaidą. Tačiau ką dabar su juo daryti? Jeigu jį nubaus, dienos švieson išeis teismų procedūros nesąmonė — užstato ėmimas. Pagal šią tvarką, kas turtingas, tas turi didelę laisvę nusikalsti. Minėta komisija, kaip matyt, nieko nepasakė prieš užstatų ėmimą.

Ūkio išminčiai netiki, kad kokios nors teisingumo įstaigų reformos sumažins nusikaltimus. Turtingi namai gundo nusikaltėlius įsilaužti ir vogti.

(Pabaiga)

Kas šituo vėžiu sirgo, tam gyvenimo nėra

Sirgau daug metų, labai sunkiai sirgau... jei gausi šį laišką, tai žinosi, kad aš gyvas esu. Apie sveikatą sunku kalbėti, ji seka amžių. Tokiam amžiuje, ir galvoj, ir skrandyje ir širdies plotmėje, ir kojų sąnarius girdėti, kad jau netoli vakaras. Be šitų trūkumų nuo pereinamųjų metų vasaros iki šių metų vėl sirginėju. Ne tik aš sirgau, sirgo brolis, tas jausniausias brolis, kuris mėgsta

RAISTAS

(Atkelta iš 6-to psl.)

... Į išvykos rėmėjų tarpą jau yra įsijungę visa eilė... Jei eilė, tai gali būti tik įsijungusi. ... Trimitas turi tris klapatūs... ką tatau reikią? Ar tris rūpesčius? (pagal senąjį raistą).

... Jei nepasiusi — tai kitos savaitės pirmadienį pradėk vartoti du arbatinius šaukštelius varškės kasdien... Jei pirmadienį, tai pirmadienį, o ne kas dieną. Norėta pasakyti: pradėdant pirmadieniu arba, gal, nuo pirmadienio.

Posakis sultingas, bet aš siūlau autoriui kitą sykį pavartoti dar sultingesnį: Jei nepadžiausis panėkų (čia iš senoviško raisto), tai pradėk valgyti po du šaukštelius.

... J. Jurevičius... menamai atsako Jonui Augustaičiui... Jei atsakymas buvo išspausdintas, tai jis jokiū būdu nėra menamas, o priešingai, visiškai realus. Kas kita, jei būtų buvę pasakyta "menamai atremia".

Necituodamas išsity sakinių, paminėsiu tik "naujus" žodžius: ... formulacija, rezervacija, motivacija, net populacija.

... Temperatūra... vakarų vėjas... Čia pranešėjęs kiek sudelsęs ryžtingai tęsė: dovano-kite, rytų vakarų vėjas. Šitoks vėjas atpūtė man seną anekdotą: Vilniaus stotyje į tą patį vagoną įlipa du pirkliai. Traukinys pajuda. Vienas pirklis klausia: "kur tamsta važiuoji?" — "Į Berlyną," atsako kitas. "Čia tai technika!" — sušunka pirmasis. "Vienu metu, tuo pačiu traukiniu, net tuo pačiu vagonu iš tos pačios stoties jūs važiuojate į Berlyną, o aš į Maskvą!"

... Ar tikrai tie narkotikams adiktai negali save suimti...?

... Liūtą palikęs menažerijos vedėjui... pats dingo...

... Karsčio smūgis yra pafi sunkiausioji liga sukelta šilimos. Nuo tos ligos mirštama iki 80%. Labai gražu! Tai reikią, kad vis dėlto ne visai mirštama, žmogaus 20% lieka gyva?!

Nuotikais pragiedrinti:

... Kai pareinu iš mokyklos, aš persirengiu ir einu pavalgyti. Pavalgęs einu laukan. Jei graži dieną, tai aš važiuoju dviračiu...

Ar graži dieną geriau virškinama?

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, SEPTEMBER 23, 1967

radijas nešioti. Jis buvo tuoj paguldytas į ligoninę, o aš turėjau porą kartų vykti į Vilnių sveikatą patikrinti. Broliui padarė visus tyrimus, tų žinai kokių yra gerų gydytojų pas mus. Jie rado tėviškėje labai gerų specialistų, kurie visada ir visiems padeda ir jų pagalba siunčia kurortan. Aš sirgau 10 metų, tai, sako, buvo vėžys. Kol kas nesimato simptomų, gal vėliau pasikartos, nes kai kam vėžys atsiliepia. Po metų tyrimo broliui pasakė, kad reikės gydyti penkioliką metų. Jis buvo ir gydytas, tai teko mažiau, bet labai griežto režimo, ant dietos. Labai norėjo mus abu gydyti, labai norėjo išgabenti sanatorijon, kur gydomas Mataušas, bet kad labai aiškiai buvo prirodyta prieš, ir labai žymu, kad taip nėra... Jei išlaikys organizmas, gal kada pagys, bet ir pagijus nėra ramybės. Kas šituo vėžiu sirgo, tam gyvenimo nėra... Ligoniui visad nelengva, ypač kai lieka šeima, vaikai, tai ligonis daugiau serga dėl šeimos.

Buvau, aplankiau. Leido pasimatyti. Nuvežiau rožinį, kurį buvo daktarai atėmę. Jis su kietais principais, kuriuos įgijo per pirmą gydymąsi. Dėl to jis man ir brangus. Važiuoju per Maskvą, tai didelis gabalas žemės. Prisiminiau senovės istoriją, tai ne juokas buvo Algirdui apsupi ir kardu pilies vartus daužyti. Grįždamas mačiau Minską, kuris buvo vokiečių sugriautas, dabar atstatytas, gražus miestas.

Mielasis, paieškok ligoniam riebalų, iš užsienio gal įleisti. Jų ten yra labai daug, visa ligoninė, didelė, plati. Nejaugi šitai įstaigai nekaltų žmonių vargas nerūpi? Jeigu nerūpi, tai kam ji įsteigta? Nors kol kas, gal paskiau bus galima saviems... Gal tu žinai kas galėtų ten. Tu atleisk, kad rašau tokius norus, bet nejaugi pasaulis toks šaltas ir kietas. Ir pas mus gal yra kaltų žmonių, gal net kruvinių, gal nekaltas kraujas šaukiasi į dangų keršto, bet kiek kraujo pralieta už tėvynę, kiek vargo išvargta nekaltų širdžių, kiek ašarų nekaltų motinų, našlaičių, nekaltų vaikų. Ir vis taip liksime kaip našlaičiai? Juk mūsų giminė nieko neskranda, gink Dieve... Aš pats kiek ištuosavau nuo mirties prie vokiečių. Dar ir dabar skamba ausyse Mataušo piemenelio tada pasakyti žodžiai: "Jūs jų pasigailėjote, bet jei jie turės progos, jūsų nepasigailės". Ir paagloju: iš kur tokia pranašystė? Taip, jie nepasigailėjo... Mano širdis ramiai plaka, kai stosiu prieš Dievą, o jų... Man nuostabu, kodėl pasaulis toks baisus, kietas, žiaurus?

K. L. J.

Trumpas žodyno paaiškinimas: daktarai sovietų tardytojai; liga-vėžys, tai sovietų baismė; ligoninė-sanatorija, tai koncentracijos stovykla už Uralo; gelbėjimo įstaiga

PATAISA DĖL MARGUČIO

Ginčytis galima su žmogumi, kuris moka tiksliai vartoti žodžius ir sąvokas. Deja, to negalima pasakyti apie A. Kučį, kuris net per tris Naujienų numerius atsiliepė į mano straipsnį. Pavyzdžiui, A. K., atrodo, visiškai nesupranta, ką reiškia raganų-medžioklė, jeigu jis mano, kad Kairio ar Bielinio pavadinimas konservatoriais reiškia raganų medžioklę. Niekas viduramžiais nedegino moters, jei ją kas pavadino davatka. Arčiau jau raganų-medžioklės, kai dr. J. Pajaujis, atsakydamas į mano pastabą dėl jo straipsnio, rašo, kad mano laisvės kovotojo supratimas "yra žalingas Lietuvos laisvės reikalui". A. Kučys, atrodo, taip pat nesupranta, kas yra ekstremizmas, kairiuosius tautininkus ir socialistus pavadindamas ekstremistais ir tuo pačiu implikuodamas, kad ir Metmenys atstovauja ekstremizmą. Šitai nesiskaitant su sąvokomis ir žodžiais galima prieiti prie keisčiausių išvadų. Todėl su A. Kučiu ginčytis lygiai taip pat tuščia, kaip tuščia būtų ginčytis su kun. S. Yla dėl laisvės sampratos. Nesistebiu, kad jie abu taip gražiai sutaria.

Nesileisdamas į tolimesnius ginčus, noriu tik padaryti pataisą dėl A. Mackaus ir Margučio. Ką aš parašiau apie A. Mac-

— Balfas; gydymas — sėdėjimas kalėjime; tyrimas — tardymai; tėviškės specialistai — šnipai, skundikai.

Šiuos žodžius žinant verta šį laišką dar kartą perskaityti. K. L. J.

kų ir Margutį yra šventa tiesa. A. Kučys baisiai klysta, jeigu jis mano, kad anoje tragiškoje automobilio nelaimėje žuvo kartu ir Margutis. "Konservatyvių raganų gaudytojų" Margutis jau buvo žudomas seniai. Biznieriui atsiskakė dėti skelbimus, spauda (ypač Dirva) užvedė plačią kampaniją prieš jį, taip kad pačiam A. Mackui reikėjo išeiti gintis su savo garsiuoju vedamuoju "Salemo dvasia". Pas mane yra pluoštas A. Mackaus laiškų, iš kurių aiškiai matyti, kad Mackus abejojo, ar jam pasiseks ištempti Margutį ligi Naujų Metų. Ačiu A. Kučimui už pomirtinius komplimentus A. Mackui ir jo Margučiumi. Žinoma, būtų buvę daug geriau, jei jis juos būtų stojęs ginti, kol jie abu buvo dar gyvi. V. Trumpas.

Savo naminę vaistų spintelę reikia nepaprastai švariai ir tvarkingai užlaikyti, kaip šiame vaizdelyje parodyta: išimti visas bonkutes ir išmazgoti lentynas; patikrinti visus užrašus, kad nevyktų klaidų, nes vaistų sumaišymas gali būti fatališkas. Patikrinti, kokių vaistų frūkste ir juos papildyti kad būtum bet kokiam netikėtumui pasiruošęs.

BIZNIERIAI, KURIE GARSINASI "NAUJIEŅOSE" — TURIGERIAUSIA PASISEKIMĄ BIZNYJE — TAD GARSINKIS IR TU.

Dabar jūs galite aplankyti savo artimuosius Lietuvoje —

Mūsų įstaiga taip pat sutvarko pramogines ir biznio keliones į visus Sovietų Sąjungos valdomus kraštus ir į Rumuniją. Mes parūpiname visas, sutvarkome rezervacijas ir kt. Smulkesnioms informacijoms rašykite — skambinkite daugiausia patyrusiam

COSMOS TRAVEL BUREAU, INC.

45 W. 45 Street, New York, N. Y. 10036. ♦ Tel. Circle 5-7711

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Patį žinomiausia ir patikimiausia firma Amerikoje, turinti daugelio metų patyrimą siunčiant

DOVANAS - SIUNTINIUS Į LIETUVĄ ir kitas USSR dalis

Gavėjas nieko nemoka. Tūkstančiai klientų patenkinti. Garantuota skubus ir tikslus pristatymas. Visi siuntiniai apdrausti. Visuose mūsų skyriuose yra gausus aukštos rūšies prekių pasirinkimas prieinamom kainom. Informacijų ir nemokamų katalogų gausite iš visų mūsų skyrių.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

- NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue ..... AL 4-5456
- NEW YORK, N. Y. 10011 — 108 West 14th St. .... CH 3-3005
- BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue ..... EV 4-4952
- BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue ..... DI 5-8808
- BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue ..... LI 2-1767
- SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway ..... AN 8-0068
- BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue ..... TL 6-2674
- CHICAGO, ILL. 60622, — 2222 W. Chicago Avenue ..... BR 8-6966
- CHICAGO, ILL. 60608, — 3212 So. Halsted Street ..... WA 5-2737
- CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road ..... TO 1-1068
- GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W. .... GL 8-2256
- HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau 365-5255
- HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030, 246-0215
- IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave. .... ES 2-4685
- YOUNGSTOWN, Ohio, 44503, — 309 W. Federal Street ..... RI 3-0440
- LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd. .... AN 1-2994
- LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street ..... FO 3-8569
- NEWARK 3, N. J. — 428 Springfield Avenue ..... BI 3-1797
- NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue ..... LO 2-1446
- PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street 274-6400
- PASSAIC, N. J. — 176 Market Street ..... GR 2-6387
- PHILADELPHIA, Pa. 19122, — 1214 N. 5th St. .... PO 3-4819
- PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street ..... HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street ..... FI 6-1571
- WATERBURY, Conn. — 905 Bank Street ..... PL 6-6766
- WORCESTER, Mass. — 169 Millbury Street ..... SW 8-2868

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Toronto Globe and Mail apie Tamošaičio Parodą

Apie dail. Antano Tamošaičio darbų parodą, kuri šiuo metu vyksta Toronto universiteto Hart House Art Gallery, didžiausias Toronto dienraštis "The Toronto Globe and Mail" šeštadienį, rugsėjo 9 d. parašė:

"Antano Tamošaičio tapybos, litografijos ir akvarelių paroda Hart House Meno Galerijoje pasižymi viena ekstra dimensija, kurios tik retas menininkas teatsisakytų — tai raudonus kaspinus, rodančius, kad "Parduota". Toks gyvas atsiliepiamas į šio Kingstono menininko kūrybą nestebina, kadangi ji turi stiprią individualumo išpaudą. Jos (kūrybos) gobeleninė (tapestry-like) savybė išvedama iš fakto, kad Tamošaitis pradžioje pats buvo gobelenų audėjas, tiek pasižymėjęs, kad dar prieš atvykdamas į Kanadą 1949 metais jis daug kartų jau buvo laimėjęs aukso medalius.

Jo darbai (ypatingai jo tapyba) turi paprastą liaudišę savybę — ir visa tai taip pat gali būti išaiškinama tuo, kad jis yra išstudijavęs lietuvių liaudies meną ir legendas. Jo varšos neturi nieko bendro su kietai ryškiomis Dvidešimtojo šimtme-

čio varšomis. Savo aliejams Tamošaitis vartoja rupaus žiudraus paviršiaus drobes (coarse grained surface), jose dažniausiai duodamas apytamsias (sombre) švelnias spalvas ir viršum uždedamas erskėčių panašumo įspaudas. Kitapus tų įspaudų išryškėja jo kaimo, jo krašto ar kokio seno namo blyškūs vaizdas.

W & W Galerijoje

Yonge Galerijoje lenkų artistas Henryk Musialowicz rodo savo darbų kolekciją tokią pat nepaprastą kaip ir Tamošaičio, ir tuo pačiu tikslu: individualybės išpaudas.

Kay Kritzwiser

Vyksta parodos

St. Balzeko, Jr. Lietuvių kultūros muziejaus galerijoje, 4012 Archer Ave., nuo rugsėjo 17 d. iki spalio 7 d. vyksta Stacia Lukošius dailės paroda. (Plačiau bus vėliau). Muziejus atdaras 7 dienas nuo 1:00 v. iki 4:30 v. po pietų. Įėjimas nemokamas.

Čiurlionio galėrijose Jaunimo Centre, 5620 So. Claremont Ave., Chicagoje spalio 7 d. 7:00 val. vakare atidaroma dail. Br.

A. TAMOLIŪNAS

"Mano sodyba"

BR. MURINAS

"Raudona vaza"

Murino akvarelių darbų paroda. Išstatoma 56 paveikslai.

Chicago Meno institute vyksta instituto studentų darbų paroda.

Dvi monografijos

Liepos mėnesį rinkoje pasirodė dvi lietuvių meno monografijos — Pauliaus Augiaus ir Jokūbo Dagio Toronte, kurios leidėja yra Amerikos Lietuvių Dailininkų S-ga.

Mirusio grafiko Pauliaus Augiaus monografija yra liukšusinis leidinys 11x14 colių formato. Redagavo ir meniškai apipavidalino Vyt. Saulius ir Algirdas Kurauskas. Leidėja vel. žmona Danutė Augienė. Šio gražaus leidinio kaina \$17.50.

Augiaus monografijos pristatymas įvyks šį sekmadienį Jaunimo Centre 3:00 val. po pietų.

J. Dagys yra skulptorius. Jo monografija palyginti su Augiaus, kuklesnė, nors gausu skulptūros ir gale knygos keletas tapybos darbų nuotraukų liudija menininko kruopštumą, bet, deja, techniškai darbas nelabai vykęs.

Kita proga teks plačiau pakalbėti apie J. Dagio monografiją. Leidinį galima gauti kreipiantis į autorių šiuo adresu: 78 Chelsea Ave., Toronto, Ont. Canada. Kaina \$5.00.

Naujas muziejus

Spalio mėnesį Chicagoje bus atidarytas naujas muziejus — The Museum of Contemporary Art. Adresas: 237 E. Ontario St. Muziejaus direktorius Dr. Jan van der Marck sako, jog skatins ruošti parodas, paskaitas ir bus teikiamos paskaitos galerijose. Atidarymo data bus paskelbta vėliau.

Lietuvių festivalis

Lietuvių meno festivalyje Ford City Jurgis Kasakaitis apžiūri retus eksponatus iš Stanley Balzeko, Jr. Lietuvių kultūros muziejaus. Festivalis vyko nuo rugsėjo 10 d. iki rugsėjo 17 d. Lietuviai ten turėjo ir savo programą bei įvairių meno darbų parodą.

J. DAGYS

"Paslaptis" (skulpt.)